

Datum vergadering: 31 oktober 2023
Datum B&W: 3 oktober 2023

Portefeuillehouder: Margreet de Deugd-Bos
Auteur: Wilfred Boele

Onderwerp:

Raadsvoorstel verstrekken energietoeslag 2023

Voorgesteld besluit:

1. Het DB van de GR Sociaal de volgende kaders te geven bij het opstellen van beleidsregels voor de energietoeslag 2023:
 - a. € 920 te verstrekken aan inwoners met een inkomen tot 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM) die al een voorschot hebben ontvangen van € 300 en die voldoen aan de criteria.
 - b. € 1.220 te verstrekken aan de groep inwoners tot 120% van het WSM die geen voorschot hebben ontvangen en die voldoen aan de criteria.
 - c. € 615 te verstrekken aan inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130% van het WSM die voldoen aan de criteria.
 - d. De nog te verstrekken energietoeslag uit te keren in meerdere, bij voorkeur twee, termijnen.
 - e. Het te verstrekken bedrag per termijn even hoog te laten zijn.

Inleiding

In Nederland hebben we al geruime tijd te maken met hoge prijzen voor energie. Huishoudens met een laag inkomen worden daar relatief zwaar door getroffen. Om deze groep tegemoet te komen stelt het Rijk middelen beschikbaar om gemeenten energietoeslag te laten verstrekken.

Het Rijk verstrekte vorig jaar en verstrekt dit jaar middelen via de algemene uitkering die beogen gemeenten in staat te stellen om aan inwoners met een inkomen tot 120 procent van het WSM € 1.300 energietoeslag te verstrekken. Tegelijk hebben gemeenten ruimte om keuzes te maken ten aanzien van hoogte van het bedrag en ten aanzien van de doelgroep. In Alblasserdam is die in 2022 zo ingevuld dat ook de groep met een inkomen van 120 tot 130 procent van het WSM in aanmerking kwam voor energietoeslag: bij inwoners met een inkomen tot 120 procent van het WSM ging het om € 1.300 en bij de groep met een inkomen van 120 tot 130 procent van het WSM om € 900. In 2022 zijn er uiteindelijk 1.021 toekenningen geweest. 889 met een inkomen tot 120 procent van het WSM en 132 met een inkomen van 120 tot 130 procent van het WSM.

Over de energietoeslag van 2023 heeft het Rijk lange tijd geen definitieve duidelijkheid geboden. Dit had vooral te maken met de vraag of studenten tot de doelgroep van de energietoeslag behoren. Nu is er echter voldoende duidelijkheid om verdere beslissingen te nemen over hoe we hier lokaal invulling aan geven. De keuzes die wij maken functioneren als de basis voor de beleidsregels die de Sociale Dienst hanteert bij het daadwerkelijk verstrekken van energietoeslag ten aanzien van het verstrekken van energietoeslag aan Alblasserdamse inwoners.

Dat er nu voldoende duidelijkheid is voor het nemen van verdere beslissingen komt omdat de commissie SZW van de Eerste Kamer op 26 september 2023 heeft besloten om het wetsvoorstel eenmalige energietoeslag 2023 op 3 oktober a.s. als hamerstuk af te doen. Na 3 oktober zal er een spoedprocedure worden doorlopen voor publicatie in het staatsblad. Dit betekent dat de wet in

principe enkele dagen na 3 oktober formeel in werking treedt.

Ondanks het toenmalige gebrek aan definitieve duidelijkheid hebben Alblisserdamse inwoners met een laag inkomen dit jaar, en wel in april, energietoeslag ontvangen. Het gaat om een bedrag van € 300 en het betreft de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM. Vanwege beperkingen in de uitvoeringscapaciteit van de Sociale Dienst betrof het een zogenaamde ambtshalve verstrekking. Dit betekent dat de uitkering van € 300 is beperkt tot personen met een inkomen tot 120 procent van het WSM die in 2022 al energietoeslag hebben ontvangen; mensen die deze toeslag in 2022 niet hadden ontvangen konden geen aanvraag indienen.

Er zijn verschillende redenen waarom wij de Sociale Dienst de opdracht hebben gegeven om in april dit jaar energietoeslag te verstrekken. Zo had het Rijk in de decembercirculaire van 2022 al een voorschot verstrekt voor het verstrekken van de energietoeslag 2023. Daarnaast was het in het eerste kwartaal van dit jaar al duidelijk dat het nog een poos zou duren voordat het wetsvoorstel over het jaar 2023 in werking zou treden. Bovendien was het onze inschatting dat de prognose over de inwerkingtreding die in het eerste kwartaal rondging (er werd toen gesproken over juni 2023) te positief was. Wachten op de inwerkingtreding zou betekenen dat inwoners lange tijd geen energietoeslag ontvangen, terwijl ze in die tijd wel te maken hebben met hoge prijzen. U bent over de reeds plaatsgevonden verstrekking in 2023 geïnformeerd in een RIB (datum: 4 april 2023).

De vraag die nu voorligt is hoe we omgaan met de middelen voor energietoeslag die grotendeels nog aan ons verstrekt moeten worden, maar waarvan nu wel bijna (op het moment van schrijven moet de Eerste Kamer vergadering nog plaatsvinden) zeker is dat we die gaan ontvangen.

Het college hanteert bij het beantwoorden van de vraag twee financiële uitgangspunten. Het eerste uitgangspunt is dat alle middelen die we van het Rijk ontvangen voor het verstrekken van energietoeslag daarvoor ingezet worden. Het tweede uitgangspunt is dat we het budget dat het Rijk beschikbaar stelt niet willen overschrijden. Hierbij is het relevant op te merken dat de inschatting is dat de Rijksmiddelen toereikend zijn om aan de volledige groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM € 1.300 te verstrekken. De volledige groep verwijst daarbij op ambtshalve verstrekkingen en op goedgekeurde aanvragen.

Het college ziet twee voor de hand liggende manieren om invulling te geven aan het verstrekken van energietoeslag 2023.

- Het eerste scenario is het verstrekken van energietoeslag aan alleen de groep met een inkomen tot 120 van het WSM.
- Het college heeft aan de Sociale Dienst gevraagd ook een tweede scenario door te berekenen. Gelet op het uitgangspunt om het te ontvangen budget niet te overschrijden zou in dit tweede scenario de groep met een inkomen tot 120 van het WSM wat minder krijgen dan € 1.300, namelijk € 1.220. De middelen die zo worden vrijgespeeld worden gebruikt om de groep met een inkomen van 120 tot 130 van het WSM ook energietoeslag te verlenen: het gaat om € 615, en daarmee om 2/3 van het nog te verstrekken bedrag aan de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM. Zoals blijkt uit de beslispunten en de argumenten heeft het college een voorkeur voor de tweede optie. Dat er ook nadelen aan kleven wordt duidelijk uit de kanttekeningen in dit voorstel.

Een laatste inleidende opmerking is dat de Sociale Dienst het voornemen heeft om, in tegenstelling tot vorig jaar, dit jaar een eenvoudige vermogenstoets te hanteren. Bij deze toets wordt alleen gekeken naar de beschikbare geldmiddelen op bankrekeningen. Het maximum voor een alleenstaande is € 7.605 en het maximum voor een alleenstaande ouder en voor gehuwden is € 15.210.

Beoogd effect

Het compenseren van inwoners die in het bijzonder hard worden geraakt door de gestegen energielasten.

Argumenten

1.1 Groep wordt hard geraakt door stijging energiekosten

Huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum hebben in normale omstandigheden al moeite om rond te komen. Ook hebben ze weinig ruimte om geld te reserveren voor onvoorziene uitgaven.

1.2 Rijk voorziet in middelen

Het Rijk voorziet in financiële middelen om, indien de schatting over het aantal vragers correct is, dit bedrag aan energietoeslag aan deze groep te verlenen.

1.3 Het sluit aan bij het collegeprogramma

In het collegeprogramma (onder opgave 2: Met oog voor elkaar) is benoemd dat de gemeente actief wil werken aan het ondersteunen van onze minima en aan het voorkomen van nieuwe armoede of andere problemen.

1.4 Groep 120-130 heeft het ook moeilijk

Dat we voorstellen om nog € 920 te verstrekken betekent dat het totaal aan energietoeslag 2023 voor deze groep uitkomt op € 1.220. Er is ook wat voor te zeggen om hen totaal € 1.300 over te maken. Dat we voorstellen dit niet te doen hangt samen met ons voorstel ook de groep met een inkomen van 120 tot 130 procent van het WSM te includeren. Zie daarvoor de argumenten 3.1 tot en met 3.5.

2.1 Het is onwenselijk dat gelijke financiële omstandigheden leiden tot verschillende uitkomsten

Zoals beschreven in de inleiding was de in april dit jaar verstrekte € 300 ambtshalve. Dit betekent dat het niet mogelijk was om een aanvraag te doen. Mogelijk zijn hierdoor een klein aantal Alblasserdammers deze € 300 misgelopen. Het is vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid onwenselijk als zij niet de kans krijgen alsnog deze € 300 te ontvangen.

3.1 Ook deze groep wordt geraakt door stijging energiekosten

Ook de groep met een inkomen van 120 tot 130 procent van het WSM heeft het financieel niet breed.

3.2 Zo verzachten we de armoedeval

Mensen met een inkomen van 120 procent tot 130 van het WSM hebben een net te hoog inkomen om recht te hebben op verschillende minimaregelingen. Denk aan alle vormen van bijzondere bijstand (grens bij 110 procent WSM) en het persoonlijk minimabudget (grens bij 120 procent WSM). In deze context wordt wel gesproken van de armoedeval: als mensen net iets meer gaan verdienen neemt hun besteedbaar inkomen niet of nauwelijks toe omdat dit gepaard gaat met een vermindering van de inkomenssteun. Door ook deze groep energietoeslag te verstrekken verzachten we de armoedeval.

3.3 De gevolgen voor de hoogte van het bedrag van de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM is beperkt

Het includeren van deze groep heeft maar beperkt impact op de hoogte van het bedrag dat de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM ontvangt. Het gaat bij elkaar om € 80 per huishouden.

3.4 Zo handelen we in lijn met de energietoeslag 2022

Zoals omschreven hebben inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130 procent van het WSM vorig jaar ook energietoeslag ontvangen.

3.5 Het sluit aan bij het collegeprogramma

In het collegeprogramma (onder opgave 2: Met oog voor elkaar) is benoemd dat de gemeente actief wil werken aan het ondersteunen van onze minima en aan het voorkomen van nieuwe armoede of andere problemen.

4.1 In termijnen uitkeren zorgt ervoor dat inwoners de toeslag minder snel inzetten voor andere zaken

Op basis van signalen van de Sociale Dienst en uit de Alblasserdamse kan geconcludeerd worden dat een deel van de huishoudens de toeslag niet gebruikt voor het betalen van gestegen

energierekeningen, maar voor andere doeleinden. In termijnen uitkeren verkleint de prikkel om dat te doen.

Kanttekeningen

1.1 In communicatie over de energietoeslag wordt vaak bedrag van € 1.300 genoemd

In de pers wordt in de context van de energietoeslag vaak het bedrag van € 1.300 genoemd. Dit schept verwachtingen, die met de beslissing om minder te verstrekken aan de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM niet volledig worden ingevuld.

3.1 Incluseren betekent niet € 1.300 voor groep tot 120 van het WSM

Door deze groep te includeren en het voornemen te hanteren om het Rijksbudget niet te overschrijden, ontvangt de groep met een inkomen tot 120 procent van het WSM niet de volledige € 1.300.

4.1 Laatste tranche zal pas in de loop van 2024 worden uitgekeerd

In tranches uitkeren betekent dat de laatste tranche pas in de loop van 2024 zal worden uitgekeerd, terwijl het gaat om energietoeslag 2023.

Financiële informatie

Indien het aantal huishoudens dat de energietoeslag aanvraagt en ontvangt groter is dan de Sociale Dienst nu inschat, zal het budget overschreden worden en zullen er lokale middelen ingezet moeten worden. Het is hierbij relevant op te merken dat de Sociale Dienst aangeeft dat het lastig is om een accurate inschatting te doen, maar dat ze ook een wat royale inschatting van het aantal huishoudens hebben gemaakt.

Uitvoering

De uitvoering ligt bij de Sociale Dienst. Er is met hen afstemming geweest over dit raadsvoorstel, waarbij ook de uitvoering aan de orde is gesteld.

Communicatie

Inwoners worden via verschillende kanalen (van zowel de Sociale Dienst als de gemeente) geïnformeerd over de energietoeslag. Denk hierbij aan een persbericht via de websites. Ook zullen we het Brughuis en andere partners vragen om inwoners te informeren over de energietoeslag.

CONCEPT RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Alblasserdam;

B E S L U I T:

1. Het DB van de GR Sociaal de volgende kaders te geven bij het opstellen van beleidsregels voor de energietoeslag 2023:

a. € 920 te verstrekken aan inwoners met een inkomen tot 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM) die al een voorschot hebben ontvangen van € 300 en die voldoen aan de criteria.

b. € 1.220 te verstrekken aan de groep inwoners tot 120% van het WSM die geen voorschot hebben ontvangen en die voldoen aan de criteria.

c. € 615 te verstrekken aan inwoners met een inkomen vanaf 120 tot 130% van het WSM die voldoen aan de criteria.

d. De nog te verstrekken energietoeslag uit te keren in meerdere, bij voorkeur twee, termijnen.

e. Het te verstrekken bedrag per termijn even hoog te laten zijn.